


การศึกษาการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา  
สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ



นางสาว บุชรา ประดิษฐ์นุช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต  
ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย


พ.ศ. 2538

ISBN 974-631-653-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

T1681965.2

A STUDY OF THE ORGANIZATION OF SCHOOL LUNCH PROGRAM  
IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF  
THE OFFICE OF SAMUT PRAKAN PROVINCIAL  
PRIMARY EDUCATION



Miss Busra Praditnuch

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements  
for the Degree of Master of Education  
Department of Educational Administration

Graduate School  
Chulalongkorn University

1995

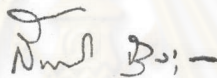
ISBN 974-631-653-2

ศูนย์วิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์      การศึกษาการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน  
   ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา  
   จังหวัดสมุทรปราการ  
โดย                              นางสาว บุษรา ประดิษฐ์นุช  
ภาควิชา                        บริหารการศึกษา  
อาจารย์ที่ปรึกษา        รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด

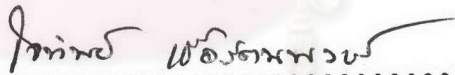
---

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต



.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูวรรณ)

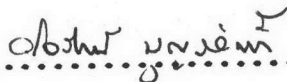
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์



.....ประธานกรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์)



.....อาจารย์ที่ปรึกษา  
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด)



.....กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว



บุษรา ประดิษฐ์บุษ : การศึกษาการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา  
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ (A STUDY OF THE  
ORGANIZATION OF SCHOOL LUNCH PROGRAM IN ELEMENTARY SCHOOLS  
UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF SAMUT PRAKAN PROVINCIAL  
PRIMARY EDUCATION) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.บุญมี เฌรยอค, 301 หน้า.  
ISBN 974-631-653-2

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวันใน  
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ประชากรที่ใช้ได้แก่  
โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 149 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 149 คน  
ครูหัวหน้าโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 149 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จากทุก  
โรงเรียน จำนวน 1,490 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ  
วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ในการเตรียมการโรงเรียนศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้ข้อมูล  
จากจำนวนนักเรียนที่ขาดแคลน มีการประชุมครูเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวัน  
โดยพิจารณาจากเกณฑ์ความเหมาะสม การประชุมผู้เกี่ยวข้องมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงจุดมุ่งหมายของ  
โครงการอาหารกลางวัน ครูหัวหน้าโครงการอาหารกลางวันเป็นผู้รับผิดชอบในการประกอบอาหาร  
ปัญหาที่พบคือครูมีงานประจำมาก การใช้เงินงบประมาณยุ่งยากและผู้ปกครองไม่มีเวลามาร่วมประชุม

ในการดำเนินการ โรงเรียนมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอนงานเกษตรและงานบ้าน  
เพื่อเตรียมผลผลิตสำหรับโครงการอาหารกลางวัน ครูหัวหน้าโครงการอาหารกลางวันเป็นผู้ซื้อวัตถุดิบ  
มาประกอบอาหาร โดยมีครูและนักเรียนร่วมกันประกอบอาหาร กิจกรรมที่นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง ได้แก่  
การเตรียมการโดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 นักเรียนรับประทานอาหารกลางวันด้วยความ  
สมัครใจ นักเรียนขาดแคลนรับบริการฟรีโดยมีเงินนอกช่วยทำความสะดวกสถานที่รับประทานอาหาร  
รูปแบบการจัดทำ ได้แก่ รูปแบบอาหารจานเดียว บุคลากรภายนอกที่ช่วยเหลือโครงการ ได้แก่  
คณะกรรมการศึกษาซึ่งช่วยในลักษณะของการบริจาคเงิน ปัญหาที่พบคือ พื้นที่ทำการเกษตรมีไม่เพียงพอ  
และผู้ปกครองไม่มีเวลา

ในการประเมินผล ด้านการเตรียมการส่วนใหญ่ประเมินในเรื่องความพร้อมด้านบุคลากร  
ด้านการดำเนินการประเมินในเรื่องการช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลน เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินคือ  
อาหารที่ทำมีคุณค่าทางโภชนาการครบ 5 หมู่ พร้อมทั้งจำหน่ายในราคาถูก และส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา

ภาควิชา ..... บริหารการศึกษา  
สาขาวิชา ..... นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร  
ปีการศึกษา ..... 2537

ลายมือชื่อนิติศ .....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม .....

##C642175 : MAJOR SUPERVISION AND CURRICULUM DEVELOPMENT  
KEY WORD: SCHOOL LUNCH PROGRAM / ELEMENTARY SCHOOLS / SAMUT PRAKAN  
BUSRA PRADITNUCH : A STUDY OF THE ORGANIZATION OF SCHOOL LUNCH  
PROGRAM IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE  
OFFICE OF SAMUT PRAKAN PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION. THESIS  
ADVISOR : ASSO. PROF. BOONMEE NENYOD, Ed.D., 301 pp.  
ISBN 974-631-653-2

The purposes of this research were to study conditions and problems in organizing school lunch program in elementary schools under the jurisdiction of the Office of Samut Prakan Provincial Primary Education. Data were collected from 149 school administrators, 149 school lunch program teachers and 1,490 students through questionnaires, then were analyzed by using frequency and percentage.

Research findings indicated that :

At the preparation stage, students data were collected, school lunch program committee were set according to the appropriateness and they were informed regarding program's objectives, school lunch program teachers were responsible for food preparation. Problems reported were ; over work load among teachers, inconvenience in budget utilization, and irregular attended meetings among parents.

At the operation stage data showed that agricultural teachers joined with work-oriented teachers in arranging products for lunch program otherwise school lunch program teachers were responsible in buying products. Teachers and prathom sukka 3-6 students joined together in food preparation. Students joined the school lunch program on volunteer basis by which those who were unable to pay had to do the cleaning work. One-dish food was a pattern operated, community help was a donation. Lack of school space for agricultural purpose, and irregular participation among parents were problems reported.

At the evaluation stage data showed that personnel readiness were evaluated at the preparation stage, helping students were evaluated at the operation stage, whereby food nutrition and price were evaluated at the evaluation stage. There was no problem at this stage.

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... บริหารการศึกษา.....

สาขาวิชา..... นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร.....

ปีการศึกษา..... 2537.....

ลายมือชื่อนิสิต..... *Busra Praditnu*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Boonmee Nenyod*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลง ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนให้กำลังใจมาด้วยดีตลอด ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ อาจารย์ ดร. เน้มเกียรติ ชมวัฒนา และคณาจารย์ประจำภาควิชา บริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำอันมีค่ายิ่งตลอดเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ศึกษา นิเทศก์จังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และขอขอบคุณ พี่ น้อง และ หลาน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

บุษรา ประดิษฐ์นุช

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ท

### บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2. ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน.....	14
ความหมายของโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน.....	14
ความเป็นมาของการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน..	15
วัตถุประสงค์ของการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน..	16
ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน....	22
การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน.....	23
ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	23
รูปแบบการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียน.....	26
ประเภทของการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียน.....	28

ประเภทของโรงเรียนที่จัดกิจกรรมอาหารกลางวัน ในโรงเรียน.....	36
งบประมาณโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน.....	40
การดำเนินงานจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน.....	41
กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา..	49
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน..	51
ปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน.....	66
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	70
งานวิจัยในประเทศ.....	70
งานวิจัยต่างประเทศ.....	84
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	88
ประชากร.....	88
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	89
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	91
การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	93
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน.....	96
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	118
ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียน.....	137
ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียน.....	200



สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	222
สรุปผลการวิจัย.....	223
อภิปรายผลการวิจัย.....	235
ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้.....	244
ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป.....	245
รายการอ้างอิง.....	246
ภาคผนวก.....	253
ประวัติผู้เขียน.....	301



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การจัดเนื้อหาและคาบเวลาของกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวัน.....	62
2	แนวทางการจัดตารางสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก.....	64
3	แนวทางการจัดตารางสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ - กลาง.....	65
4	งบประมาณจัดกิจกรรมเพื่ออาหารกลางวัน สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ.....	68
5	จำนวนและค่าร้อยละของแบบสอบถามการวิจัยที่ได้รับคืน.....	92
6	สภาพทั่วไปของโรงเรียน ด้านที่ตั้ง สภาพอาคารคมนาคม และแหล่งน้ำ ของชุมชน.....	97
7	สภาพทั่วไปของโรงเรียน ด้านสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อม.....	99
8	สภาพทั่วไปของโรงเรียนเกี่ยวกับอาชีพ สภาพความพร้อมทางเศรษฐกิจ ของคนส่วนใหญ่ในชุมชน และประเภทของโรงเรียน.....	101
9	สภาพทั่วไปของโรงเรียน ด้านอาคารเรียน ห้องเรียน อาคารประกอบ และพื้นที่ของโรงเรียน.....	104
10	สภาพทั่วไปของโรงเรียน ด้านระดับชั้น จำนวนห้องเรียนที่เปิดสอน จำนวนครู จำนวนนักเรียน จำนวนภารโรง และร้อยละของนักเรียนที่ โรงเรียนจัดอาหารให้เปล่า.....	112
11	สภาพภาพของผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้าโครงการอาหารกลางวัน..	119
12	การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวัน เรื่องที่อบรม หน่วยงาน ระยะเวลาและช่วงเวลาของผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้า โครงการอาหารกลางวัน.....	121

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13	ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก ในครอบครัว เป็นบุตรลำดับที่ อาชีพของบิดา มารดา และการศึกษาของ บิดา มารดา..... 126
14	ภาวะโภชนาการของนักเรียน..... 131
15	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการเตรียมการจัดโครงการ อาหารกลางวัน เกี่ยวกับการศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น..... 138
16	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการเตรียมการจัดโครงการ อาหารกลางวัน เกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอาหาร กลางวัน..... 145
17	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการเตรียมการจัดโครงการ อาหารกลางวัน เกี่ยวกับการประชุมคณะกรรมการและจัดทำโครงการ... 147
18	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการเตรียมการจัดโครงการ อาหารกลางวัน เกี่ยวกับการประชุมผู้ปกครอง ครู นักเรียน และ ผู้เกี่ยวข้อง..... 149
19	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการ อาหารกลางวัน เกี่ยวกับการเตรียมผลผลิตการเกษตร..... 151
20	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการ อาหารกลางวัน เกี่ยวกับการจัดเตรียมสถานที่ เครื่องใช้และอุปกรณ์.... 155
21	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการ อาหารกลางวัน เกี่ยวกับการสำรวจปริมาณผู้รับบริการ..... 157
22	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการ อาหารกลางวัน เกี่ยวกับการกำหนดรายการอาหารประจำวัน..... 158
23	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการ อาหารกลางวัน เกี่ยวกับการเตรียมวัตถุดิบ..... 160

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
24	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน เกี่ยวกับการปฏิบัติจริง.....	161
25	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน เกี่ยวกับการบริการอาหารแก่นักเรียน.....	167
26	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน เกี่ยวกับการทำความสะอาดสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์.....	173
27	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน เกี่ยวกับการเงินและการจัดทำบัญชี.....	174
28	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน เกี่ยวกับการบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวัน.....	175
29	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน เกี่ยวกับรูปแบบการจัดทำอาหารกลางวัน.....	178
30	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน เกี่ยวกับภาวะโภชนาการของนักเรียน.....	181
31	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน เกี่ยวกับสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร.....	183
32	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	185
33	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการติดตามประเมินผลเกี่ยวกับการเตรียมการจัดโครงการอาหารกลางวัน.....	189
34	สภาพการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการติดตามประเมินผลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน.....	191

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
35	ปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการเตรียมการจัดโครงการ อาหารกลางวัน.....	201
36	ปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการดำเนินการจัดโครงการ อาหารกลางวัน.....	207
37	ปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวัน ด้านการติดตามประเมินผล การจัดโครงการอาหารกลางวัน.....	219



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1	แนวทางบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อ อาหารกลางวัน.....	55
---	---	----



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย